

Voor ELkaar met ELkaar

VOOR EEN TOEKOMSTBEHENDIG ETTEN-LEUR

01

Voorwoord

02

Leeswijzer

04

Bouwstenen

04 Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat

08 Vitaal en veerkrachtig leven in Etten-Leur

12 Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur

16 Economie en werk in Etten-Leur

20 Duurzaam denken en doen in Etten-Leur

25

Colofon

26

Bijlagen

Voorwoord

Beste leden van de nieuwe gemeenteraad,

Allereerst wil ik alle leden van de nieuwe gemeenteraad van Etten-Leur van harte feliciteren. Ik wens u veel wijsheid en succes toe. De gemeente staat de komende jaren voor flinke uitdagingen. Wij, de gemeentelijke organisatie, ondersteunen u en het nieuw te formeren college uiteraard hierbij. De eerste stap in onze ondersteuning zetten we met dit document.

Met veel genoegen bied ik u een aantal bouwstenen aan die behulpzaam kunnen zijn bij het opstellen van een nieuw raadsprogramma. De bouwstenen zijn opgesteld op basis van de beleidsverkenning en op basis van een aantal dialogen, participatietrajecten en de burgerpeiling. Daarmee hebben we een beeld gekregen van wat er op ons als gemeente afkomt en wat er leeft onder onze inwoners en andere partners. Daaruit volgt een aantal uitdagingen waar u in uw raadsprogramma op in kunt gaan.

U staat een spannende periode te wachten. De wereld is bezorgd over wat er in Oekraïne gebeurt en maakt zich op voor de opvang van vluchtelingen uit het oorlogsgebied. Dat terwijl we nog aan het bijkomen zijn van de pandemie die zijn sporen heeft achtergelaten in onze samenleving, zonder de garantie dat we echt van het virus af zijn. Met een toegenomen verdeeldheid in de samenleving, met toegenomen onzekerheden in de wereld en grote uitdagingen op het gebied van wonen en het klimaat, wordt u geacht bruggen te bouwen en verstandige besluiten te nemen.

U staat niet alleen voor deze uitdaging. Onze inwoners roepen de gemeente op om de deur open te zetten en om nog meer de samenwerking aan te gaan met elkaar en met ons als gemeente. Ze zijn bereid om hun schouders te zetten onder de uitdagingen waar Etten-Leur voor staat. Onze medewerkers zijn betrokken en zetten zich met passie in voor de Etten-Leurse samenleving. Tegelijkertijd moeten we ons ook realiseren dat we ook kwetsbaar zijn. Kwetsbaar in de financiële positie van de gemeente, in beschikbare menskracht in onze organisatie en in de veerkracht van onze inwoners en andere partners. Dat betekent ook dat we keuzes moeten maken. Daarom is het belangrijk om oog te hebben voor elkaar en elkaar vast te houden. We hebben elkaar namelijk hard nodig, want – het blijft een mooi motto voor onze gemeente - samen maken we Etten-Leur.

Dat vraagt om een eigentijdse gemeente die zowel digitaal gemakkelijk toegankelijk is in de dienstverlening als nabij in het persoonlijke contact. Als nooit tevoren werken we als gemeente in netwerken en werken we samen met anderen aan opgaven. Het is aan ons om het vertrouwen in de overheid te laten groeien; om toekomstbehendig te zijn en stuk voor stuk de grote vraagstukken op te pakken. Niemand verwacht dat u in het nieuwe raadsprogramma meteen alle antwoorden heeft. Sterker nog, inwoners en partners vragen ons om samen met hen aan de antwoorden op een aantal grote vraagstukken te werken. Zo kan Etten-Leur met ELkaar en voor ELkaar werken aan de toekomst van onze mooie gemeente. Ik heb er alle vertrouwen in dat we dat samen gaan doen de komende jaren.

Met hartelijke groet,
Cor Smits

Leeswijzer

In dit document beschrijven we de belangrijkste maatschappelijke thema's en uitdagingen die de komende jaren op de agenda staan. Deze thema's en uitdagingen hebben we samengebracht in vijf bouwstenen. Iedere bouwsteen start met een korte inleiding, gevolgd door informatie uit de beleidsverkenning en uit dialogen met en raadplegingen van inwoners en andere partners. Ook bevat elke bouwsteen een overzicht met wat we als gemeente op hoofdlijnen al doen. Tot slot noemen we voor elke bouwsteen de belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren.

De bouwstenen zijn:

- **Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat**
- **Vitaal en veerkrachtig leven in Etten-Leur**
- **Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur**
- **Economie en werk in Etten-Leur**
- **Duurzaam denken en doen in Etten-Leur**

De bouwstenen beschrijven de uitdagingen op hoofdlijnen. Niet elke taak van de gemeente ziet u hierin terug. Veel gaat goed en dat willen we zo houden. In dit document gaat de aandacht vooral uit naar wat beter kan en/of moet.

De vijf bouwstenen fungeren als input voor het nieuwe raadsprogramma en vervolgens voor een passend nieuw beleidskader. Het is aan de nieuwe gemeenteraad om te bepalen hoe de gemeente met de genoemde zaken om moet gaan de komende vier jaar. Welke keuzes maken we? Hoe hoog stellen we de ambitie? Hoe gaan we hiermee aan de slag? We betrekken we daarbij? Welke positie neemt de gemeenteraad hierin?

In de bijlagen vindt u allereerst de beleidsverkenning die meer informatie bevat over wat er op ons afkomt. De belangrijkste trends en ontwikkelingen zijn opgenomen in de bouwstenen. Daarnaast staan in de beleidsverkenning de nieuwe wettelijke taken van de gemeente voor 2022 en verder. Als tweede bijlage is een toelichting op de *Global Goals* opgenomen.

GLOBAL GOALS

Bij elke bouwsteen staan de bijbehorende Global Goals. Deze 17 duurzame ontwikkelingsdoelen staan centraal in de VN-Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. De VN-Agenda 2030 is een actieplan om de wereld op een duurzaam en veerkrachtig pad te krijgen. De centrale gedachte is dat het vervullen van onze behoeften nu niet ten koste mag gaan van toekomstige generaties.

We benoemen de 17 doelen in dit document, omdat ze nauw raken aan maatschappelijke opgaven en we er als gemeente vanuit onze taken en rollen dagelijks mee bezig zijn. Ook voor onze inwoners en partners zijn de Global Goals relevant. Ze kunnen een verbindende factor zijn voor gezamenlijke acties. In de bijlage leest u er meer over.

INPUT VANUIT DE SAMENLEVING

De vijf bouwstenen zijn gebaseerd op de beleidsverkenning 2022-2025 (waarin trends & ontwikkelingen staan beschreven) en op wat er leeft bij inwoners (participatietrajecten en burgerpeiling). Dat laatste hebben we gebaseerd op input vanuit:

- Burgerpeiling 2021

Te vinden op www.etten-leur.nl > Bestuur > Denk mee en doe mee > Burgerpeiling 2021

- Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur 2021

Te vinden op www.etten-leurdoethetgewoon.nl > Actieplan Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur > Informatie project Vitaal en Veerkrachtig > Persberichten en publicaties

- Transitievisie Warmte 2020

Te vinden op www.etten-leur.nl > Inwoner > Duurzaamheid > Aardgasvrij > De Transitievisie Warmte

- Financiële opgave 2020

Te vinden op www.etten-leurdoethetgewoon.nl > Financiële opgave > De opbrengst van het meedenken > Rapportages meedenken financiële opgave. De verslagen van de dialogen van dit project zijn te vinden op: www.etten-leurdoethetgewoon.nl > Financiële opgave > Verslagen dialogen

- Omgevingsvisie 2021

Te vinden op www.etten-leurdoethetgewoon.nl > Omgevingsvisie 2040 > Archief/Documenten > Ontwerp Omgevingsvisie - Dec. '21/Q1 '22 > Ontwerp Omgevingsvisie Etten-Leur 9 nov 2021

Tot slot heeft een aantal gemeenteraadsleden een aantal gesprekken gevoerd met inwoners en partners, zoals onder andere met jeugd en jongerenwerk, maaltijdbezorgers en met Avoord. Door beperkende maatregelen rond corona konden niet alle gesprekken doorgaan zoals gepland.

1 Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat

WAT IS HET?

We werken aan een betrouwbare en servicegerichte organisatie voor onze inwoners en partners zoals het onderwijs, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke organisaties, verenigingen en instellingen. Een organisatie zonder onnodige drempels en procedures waarbij de menselijke maat het uitgangspunt is van onze dienstverlening. Dat vraagt om professionals die binnen de wetten en regelgeving ruimte voor maatwerk zien en benutten. De gemeente inspireert, stimuleert en faciliteert en zoekt actief de dialoog en samenwerking op. Veel aandacht gaat uit naar het vroegtijdig betrekken van inwoners en andere partijen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Bestuurders en de organisatie gaan tijdig met inwoners in gesprek over maatschappelijke vraagstukken. Voor een goed functionerende gemeente is ook de relatie tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie van groot belang, evenals een goede samenwerking in de regio.

WAT KOMT ER OP ONS AF?

Inwoners en andere partners van de gemeente vragen om invloed op en zeggenschap in wat er in hun leefomgeving gebeurt. Voor de gemeente is het belangrijk om een brede groep inwoners te betrekken. Invloed en zeggenschap van inwoners en andere partners kan in vele vormen plaatsvinden. Een nieuwe vorm is het Uitdaagrecht (Right to Challenge). In de Gemeentewet wordt dit recht verankerd. Bij het Uitdaagrecht kunnen initiatiefnemers taken van overheden overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Zij kunnen dan de overheid "uitdagen". De gemeente moet vooraf aangeven of en hoe inwoners van dit recht gebruik kunnen maken en legt dit vast in de participatieverordening.

WAT KOMT ER OP ONS AF? (2)

De gemeente biedt steeds meer dienstverlening via digitale kanalen. Risico's op het gebied van data, digitale veiligheid en privacy moeten we voorkomen. De digitale dienstverlening moet de komende jaren worden uitgebreid. Dat betekent dan ook dat we nog meer rekening moeten houden met de (digitale) vaardigheden van inwoners. In dienstverlening is de menselijke maat van steeds groter belang. De mens is leidend, niet de regels. Dat betekent dat maatwerk mogelijk moet zijn. De samenleving vraagt de overheid hier een goede balans in te vinden.

Het vertrouwen in de overheid staat onder druk. De verschillen in samenleving zijn groter geworden en de toon scherper. Ook ondermijning is een bedreiging van het vertrouwen in de overheid en de veiligheid in onze samenleving.

WAT LEEFT ER?

Inwoners zijn over het algemeen positief over de ruimte die zij krijgen voor het realiseren van ideeën en initiatieven en over de mate waarin zij betrokken worden bij plannen en projecten. Inwoners hechten er waarde aan actief mee te kunnen denken met wat er in de gemeente gebeurt. Men heeft behoefte aan een gemeente die actief luistert, meedenkt en communiceert. Vanuit de burgerpeiling (2021) is het luisteren naar inwoners een duidelijk verbeterpunt. Inwoners geven in gesprekken ook aan dat het fijn is als de gemeente echt een gezicht heeft, menselijk en benaderbaar is.

We hebben ons als gemeente de afgelopen jaren voor veel inwoners een betrouwbare, verantwoordelijke partner getoond: 'medewerkers zijn deskundig en de gemeente doet wat ze zegt', zo blijkt uit de burgerpeiling (2021). We gebruiken heldere taal en onze informatie is makkelijk toegankelijk, juist en volledig. Onze dienstverlening wordt goed beoordeeld, maar onze digitale dienstverlening kan beter. Daarbij is een aandachtspunt dat ook digitaal minder vaardige inwoners mee moeten kunnen komen.

Inwoners vinden het belangrijk dat expertise in de samenleving wordt benut. Hun gedachte is dat door de kennis en kunde van Etten-Leurenaren beter te benutten, de gemeente minder extern hoeft in te huren. Er is al veel expertise in de samenleving, dus laten we deze op een goede manier aan elkaar verbinden en op die manier nieuwe kansen en samenwerkingen stimuleren.

De verbinding en het gesprek met elkaar en de integriteit van ons bestuur en onze gemeentelijke organisatie is daarom cruciaal.

De financiële positie van de gemeente vraagt aandacht. De herverdeling van het gemeentefonds in 2023, de financiering van het sociaal domein op de lange termijn en andere mogelijke maatregelen van het Rijk, maken de financiële positie op termijn onzeker. De begroting is nu op orde met dien verstande dat er nog bezuinigingen gerealiseerd moeten worden. Ook vragen de nieuwe wijken en de wegvarianten die voorgesteld worden in de nieuwe omgevingsvisie, om grote investeringen. Tot slot moeten we aandacht hebben voor de financiering van het beheer van de openbare ruimte en de betaalbaarheid van het sociaal domein.

WERK IN UITVOERING

Uitwerking nieuwe wet op gemeenschappelijke regelingen

Vorbereiding participatieverordening

Uitvoering Routeplanner Participatie en communicatie en blijven leren en verbeteren

Inzet op heldere taal en ondersteunen digitaal minder vaardige inwoners

We werken regionaal samen op verschillende schaalgroottes (zoals De6, Baronie of West-Brabant), passend bij de opgave en doelen (operationeel, tactisch, strategisch). In het grotere perspectief vullen samenwerkingen elkaar aan, maar we waken wel voor het dingen dubbel doen. Door samen te werken verkleinen we kwetsbaarheid, bevorderen we kwaliteit, bundelen we krachten, delen we kennis en beheersen we kosten.

Vanuit het actieplan Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur:

- Het actieteam 'Met ELkaar – Samenleving & Gemeente'
- Het actieteam 'Het verbinden van expertise binnen de samenleving'

Er is een kader ambitie dienstverlening waaraan concrete acties gekoppeld worden om de dienstverlening te verbeteren, zoals onder andere bereikbaarheid, telefonie en de website.

UITDAGINGEN

Vertrouwen in de lokale overheid en democratie

- Hoe vergroten we het vertrouwen in onze lokale democratie? Denk daarbij aan laten zien dat de gemeente luistert naar de inwoners (en andere partners), zeggen wat je doet en doen wat je zegt. Denk ook aan een verbindende rol pakken in de scherpere verschillen in de samenleving.
- Als (lokale) overheid hebben we een voorbeeldfunctie. We moeten op een zorgvuldige manier om (blijven) gaan met onze bevoegdheden, middelen en informatie. Dit gaat ook over integriteit en het voorkomen van polarisatie en ondermijning.
- We blijven aandacht houden voor de politiek-bestuurlijke verhoudingen in onze gemeente. Denk hierbij aan onze rol binnen (regionale) samenwerkingsverbanden en in het samenspel tussen overheid en inwoners.
- Werk aan het stadskantoor als een plaats van ontmoeting tussen bestuur, organisatie en inwoners. Denk daarbij aan een nieuwe eigentijdse, uitnodigende, transparante plek voor de (vergaderingen van) gemeenteraad.

Meedenken en meedoen in Etten-Leur

- Denk na over of en hoe je de invloed van inwoners kunt vergroten en bewoners-initiatieven kunt stimuleren en ondersteunen. Hoe hou je de verbinding tussen inwoners-participatie en de taak van de gemeenteraad. Werk onder andere het Uitdaagrecht verder uit.
- Denk aan het meer inzetten van waarderend vernieuwen als manier om samen te werken en samen Etten-Leur te ontwikkelen. Daarmee kun je als gemeente hoger op de participatieladder klimmen. Probeer ook de inwoners te betrekken die het moeilijk vinden om mee te denken of doen.

Menselijke maat

- Hoe blijven we, boven alles, de menselijke maat centraal stellen (mensen zijn leidend, niet de regels, blijf de mens zien, maatwerk)? Denk daarbij ook aan de inzet van hostmanship als leidraad voor onze houding en gedrag in dienstverlening. Hostmanship staat voor dienstbaar zijn, mensen echt willen helpen, het geheel zien, verantwoordelijkheid nemen en in oplossingen denken, inlevingsvermogen en respect, dialoog voeren, kennis inzetten en delen.
- Hoe geven we de gemeente een gezicht, zowel in het contact met inwoners en participatieprocessen, als in de dienstverlening.
- Waar kunnen we als gemeente meer inzetten op persoonlijk contact? Hoe zet je als gemeente de deur meer open en/of hoe ga je de samenleving in? Dit geldt voor het bestuur (raad en college) en voor de gemeentelijke organisatie.

Digitalisering

- Hoever kunnen en willen we gaan met de nieuwe mogelijkheden van digitalisering en data en hoe gaan we om met de risico's die hierbij horen?

Regionale samenwerking

- Hoe versterken we de positie van de gemeenteraad ten opzichte van de Wet gemeenschappelijke regelingen in samenwerking en in overleg met De6 gemeenten?

Financiële positie

- Het grootste deel van de begroting is bedoeld voor het uitvoeren van wettelijke taken. Een klein deel is beïnvloedbaar. Ambities en toekomstige opgaves, onzekerheden en nog te realiseren bezuinigingen. Dus reken je niet rijk, kijk naar slimmer werken en nieuw voor oud.

2 Vitaal en veerkrachtig leven in Etten-Leur

WAT IS HET?

Etten-Leur is een gemeente waar iedereen alle kansen krijgt om mee te doen. Iedereen moet zich prettig en veilig kunnen voelen in zijn eigen leefomgeving. Samen zijn we verantwoordelijk voor schone en leefbare straten, buurten en wijken. Voor iedereen in Etten-Leur die dat nodig heeft moeten (sport)voorzieningen, zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar te zijn. We denken vanuit het perspectief van mensen. Daarom spannen we ons in om zoveel als mogelijk problemen te voorkomen en de zorgvragers vroegtijdig te signaleren en te ondersteunen. We werken samen aan een gemeente waarin iedereen zelf regie voert over zijn/haar leven en de mogelijkheid krijgt om talenten en kwaliteiten te ontwikkelen en benutten.

WAT KOMT ER OP ONS AF?

Om ervoor te zorgen dat iedere inwoner vanuit eigen mogelijkheden mee kan doen in onze gemeente, is een goed functionerend, samenhangend en betaalbaar stelsel van ondersteuning van groot belang. We zien dat senioren en inwoners met een beperking steeds vaker zelfstandig blijven wonen. Ondersteuning in de wijken wordt daarom steeds belangrijker. Door vergrijzing en het (toenemend) tekort aan zorgpersoneel wordt de ondersteuning van kwetsbare inwoners steeds belangrijker. We moeten hierop inspelen door in te zetten op preventie en te zorgen voor een goede sociale basisstructuur.

Jongeren die vereenzamen hebben minder mogelijkheden om terug te vallen op een eigen sociaal vangnet. Door corona is deze problematiek versterkt en is dit een serieus aandachtspunt. Structurele en ernstige eenzaamheid heeft gevolgen voor de (fysieke en mentale) gezondheid, waardoor jongeren meer gebruikmaken van het zorgverleningsstelsel. Er moet voldoende passend en kwalitatief goed onderwijs zijn voor iedereen met oog voor de leerachterstanden die zijn ontstaan door de Coronacrisis. Onderwijs levert een sterke bijdrage aan alle inwoners om zich voldoende te kunnen ontwikkelen en meedoen in de samenleving.

WAT LEEFT ER?

Inwoners zijn over het algemeen tevreden over de aanwezigheid van zorg- en speelvoorzieningen in hun buurt. Ook de nabijheid van basisonderwijs is goed. Inwoners geven aan dat zij niet snel zouden vertrekken uit hun wijk of buurt en dat het onderling vertrouwen tussen buurtbewoners groot is. Mensen staan voor elkaar klaar en gaan prettig met elkaar om. Wel geven inwoners aan dat er meer aandacht gegeven mag worden aan het aantal welzijnsvoorzieningen in Etten-Leur. Zeker nu we een toename zien in het aantal (zelfstandig wonende) senioren en mensen met een beperking. Zowel op persoonlijk vlak als op zorg- en voorzieningenniveau moet volgens inwoners meer aandacht uitgaan naar (kwetsbare) ouderen.

Het aantal inwoners met gevoelens van eenzaamheid groeit en er wordt in toenemende mate beroep gedaan op jeugdzorg, dus ook het stimuleren van initiatieven waarmee mensen elkaar helpen en vanuit een breder perspectief eenzaamheid bestrijden vinden veel inwoners van groot belang.

Soms ontstaan knelpunten tussen jongeren die op straat samenkomen en inwoners die hier hinder van ondervinden.

Inwoners geven aan dat de gemeente vaker een beroep kan doen op de buurt bij de aanpak van de leefbaarheid in de buurt. Het gaat hierbij voornamelijk om thema's als groen, welzijn, speeltuinen, wijken en veiligheid. Vrijwilligers spelen daarin een belangrijke rol. Er wordt steeds meer van hen gevraagd, maar voor de waardering van vrijwilligers is volgens inwoners niet genoeg aandacht vanuit de gemeente. De gemeente kan vrijwilligers beter ondersteunen door hen te adviseren over zaken waarbij ze hulp nodig hebben. Ook zou opnieuw gekeken moeten worden naar de manier waarop de vraag naar en het aanbod van vrijwilligers is ingericht, zodat mensen elkaar in de toekomst beter kunnen vinden. Het in stand houden van ontmoetingslocaties in de wijken vinden zij van belang om het contact tussen inwoners te stimuleren.

Verenigingen, stichtingen en organisaties willen graag beter met elkaar samenwerken en hun kennis met elkaar (kunnen) delen. Daar vragen zij de hulp van de gemeente bij om dit te ondersteunen of te faciliteren.

IEDEREEN MAG EN KAN MEEDOEN - WEERBAARHEID WIJKEN -
AANTAL OUDEREN/KWETSBAREN - ONTMOETEN EN CONTACT
INWONERS - RUIMTE VOOR JONGEREN - VRIJWILLIGERS -
BETAALBAARHEID SOCIAAL DOMEIN

WERK IN UITVOERING

Jaarlijks actieplan “Samen Gezond Leven Etten-Leur” (als combinatie van het Lokaal Sport Akkoord, Lokaal Preventie Akkoord en andere leefstijlactiviteiten)

We evalueren Etten-Leur Actief (buurtsportcoaches) en maken een plan voor de toekomst.

Samenwerken aan preventie en positieve gezondheid in West-Brabant; Kader voor regionale samenwerkingsagenda 2022 – 2028

Regionale visie jeugdzorg en hervormingsagenda jeugdzorg

Koerswijzer Beschermd Wonen om inwoners met een beperking te laten landen in de wijk.

Plan van aanpak om eenzaamheid te voorkomen en verminderen

Plan van aanpak dementievriendelijke gemeente

Plan van aanpak laaggeletterdheid

Versterkingsprogramma mantelzorgondersteuning

Realiseren dagbestedingen als algemene voorziening

Plan van aanpak in het kader van het 'Nationaal Programma Onderwijs 2021-2022': dit programma ondersteunt scholen om met de gevolgen van de coronacrisis om te gaan.

Lokale Educatieve Agenda (LEA); de Onderwijsagenda Etten-Leur 2018-2022: geeft een extra impuls aan de LEA met nieuw beleid en extra middelen:

Vanuit het actieplan Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur:

- Het actieteam ‘Het verminderen van eenzaamheid onder alle doelgroepen’
- Het actieteam ‘Met ELkaar – Samenleving’
- Het actieteam ‘Waardeer en adviseer vrijwilligers’

UITDAGINGEN

Iedereen mag en kan meedoen

- Hoe zorgen we ervoor dat we een inclusieve gemeente blijven, waarin ook inwoners met een beperking zo goed mogelijk mee kunnen doen?
- Hoe kunnen we het toenemende aantal zelfstandig wonende senioren en mensen met een beperking in onze gemeente goed opvangen en begeleiden in de wijken?
- Hoe zorgen we ervoor dat Etten-Leur aantrekkelijk blijft voor jongeren?
- Hoe geven we meer ruimte aan creativiteit en ondernemerschap voor jongeren?

Sociaal domein

- Hoe houden we onze stelsels van ondersteuning van Jeugdzorg en Wmo betaalbaar, waarbij de meest kwetsbaren de juiste ondersteuning krijgen?
- Hoe verbeteren we de aansluiting tussen (passend) onderwijs en jeugdzorg?
- Het principe van 'één gezin - één plan' verder borgen en verbindingen leggen tussen de verschillende aandachtsgebieden van het sociaal domein (onder andere Wmo, jeugdzorg, participatiewet, schuldhelpverlening). Maar ook verbindingen met externe partners zoals zorgverzekeraars en zorgkantoren. We moeten inzetten op het integraal samenwerken op beleids- en op uitvoeringsniveau.

Voorzieningen en accommodaties

- Er is al heel veel in Etten-Leur (voorzieningen, expertise, initiatieven, mensen), maar hoe verbinden we deze met elkaar?
- Hoe zorgen we ervoor dat inwoners elkaar kunnen blijven ontmoeten (in de wijk)? Hoe ondersteunen we ontmoeting en contact tussen inwoners?
- Hoe verhouden onderwijsgebouwen zich tot de wijk? Welke rol vervullen onderwijsinstellingen en op welke manier dragen ze bij aan de vitaliteit van een wijk?
- Wat betekent de uitbreiding van Etten-Leur met nieuwe wijken voor de voorzieningen in Etten-Leur?

Vrijwilligers & verenigingen

- Hoe zorgen we voor de ondersteuning en waardering van vrijwilligers?
- Hoe ondersteunen we verenigingen in Etten-Leur?

3 Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur

WAT IS HET?

We werken aan een groen, levendig en veilig Etten-Leur. Op wijk- en buurtniveau zorgen we voor een goed voorzieningenniveau en kijken we waar nieuwe(re) vormen van voorzieningen de ruimte kunnen krijgen. We werken we aan een optimale inrichting van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat het onderhoud van openbaar groen en wegen en straten in orde is, nu en in de toekomst. Met adequate preventie en communicatie over projecten dragen we bij aan de versterking van de leefbaarheid in en veiligheid van wijken en buurten.

WAT KOMT ER OP ONS AF?

Met het toenemende inwoneraantal en de toenemende vergrijzing in Etten-Leur staan we voor ingewikkelde keuzes. Een van de grootste uitdagingen van deze tijd is het woningtekort. We kunnen gebruik maken van circulair bouwen of bijvoorbeeld kijken naar nieuwe woonvormen. We bepalen nu hoe de wijken van Etten-Leur er in de toekomst uit gaan zien: voor wie bouwen we en waaraan geven we prioriteit?

Op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid zien we veranderingen in het soort vervoer dat mensen kiezen. Steeds vaker kiezen mensen voor elektrische vervoersmiddelen, fiets en het openbaar vervoer. Voor de doorstroming en

bereikbaarheid in de gemeente zelf ligt er ook een uitdaging. Voor duurzame mobiliteit verwijzen we naar de bouwsteen Duurzaam denken en doen in Etten-Leur.

Mede door de coronacrisis is er in toenemende mate aandacht voor de volksgezondheid. Sporten, bewegen en een gezonde(re) levensstijl spelen hierbij een belangrijke rol. Mensen zijn veel vaker alleen of in groepen in de buitenruimte gaan sporten. Ook kijken we anders naar de manieren waarop we onze vrije tijd inrichten. We hechten waarde aan kunst, cultuur en (natuurgerichte) recreatie waar ieder iets in kan vinden.

WAT LEEFT ER?

Door de coronapandemie zijn inwoners zich in toenemende mate bewust geworden van hun eigen leefomgeving. Veel Etten-Leurenaren geven aan dat ze zich thuis voelen in hun buurt of wijk. Het openbaar vervoer is goed en mensen zijn tevreden over de nabijheid van de dagelijkse boodschappen in hun buurt of wijk.

Inwoners geven aan dat er (grote) behoefte is aan specifieke woningen voor senioren en jongeren of starters.

Voorzieningen in de wijk worden volgens onze inwoners goed onderhouden en er is voldoende groen (parken, perken, plantsoenen) in de buurt. Het onderhoud van de openbare ruimte kan volgens inwoners beter. Voorbeelden daarvan zijn afval en onkruid in het groen en de begaanbaarheid en het onderhoud van wegen, paden en trottoirs. Ook geven inwoners aan dat de gemeente Etten-Leur zich in de komende vijf jaar meer mag richten op het bouwen van woningen en het thema veiligheid, waarbij met name de verkeersveiligheid in buurten en wijken meer aandacht verdient.

WERK IN UITVOERING

Omgevingsvisie geeft de kaders voor de toekomst op het gebied van wonen, verkeer en ruimtelijke vertaling gemeentelijke doelstellingen.

Invoering omgevingswet vanaf 2023

Vorbereiding visie wijkvoorzieningen en -accommodaties opgestart

Actualisatie beleid huisvesting arbeidsmigranten opgestart

Vanuit het actieplan Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur:

- Het actieteam 'Het ondersteunen van de sociaal-emotionele ontmoeting' (onderdeel wijkvoorzieningen/gebouwen)

UITDAGINGEN

Bouwen, wonen en verkeer

- Hoe zorgen we ervoor dat mensen uit verschillende sociaaleconomische doelgroepen in Etten-Leur kunnen wonen? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de diversiteit van het woningaanbod. Denk ook aan specifieke doelgroepen zoals eenpersoonshuishoudens, senioren en jongeren.
- Hoe zien de wijken van de toekomst eruit? Denk aan nieuwe woonvormen, circulair bouwen, wijkvoorzieningen, verkeer en duurzaamheid.
- Hoe gaan we om met de inrichting van en het gedrag ten aanzien van onze mobiliteit?
- Maatschappelijk vastgoed: waar zijn kansen voor binnenstedelijke ontwikkellocaties en waar benutten wij die voor? Hoe ziet het beheer van dit vastgoed eruit in de toekomst?

Cultuur, recreatie en vrije tijd

- Hoe kunnen we kunst en cultuur koppelen aan sociaal-maatschappelijke vraagstukken en het stimuleren van omgevingsbewustzijn en goed cultuuronderwijs.

- Welke kansen zijn er voor recreatieve voorzieningen, zijn er nog voorzieningen die ontbreken of gewenst zijn?
- Op welke manieren kan de inrichting van de openbare ruimte uitnodigen tot een actievere levensstijl? Denk daarbij aan goed toegankelijke wandel- en fietspaden met voldoende rustmogelijkheden en beweeg- en speelvoorzieningen waar kinderen en volwassenen informeel kunnen spelen en bewegen.

Veiligheid

- Welke fysieke en sociale maatregelen zijn nodig voor een betere veiligheidsbeleving in de woonomgeving? Denk daarbij aan verkeersveiligheid, gedrag, inrichting, verlichting en openbaar groen/groenbeheer.

4 Economie en werk in Etten-Leur

WAT IS HET?

Samen met ondernemers, inwoners en andere partners werken we aan een gezonde economie met volop kansen voor iedereen. Werken biedt de mogelijkheid om in ons levensonderhoud te voorzien en is een belangrijke basis om mee te doen in de samenleving. Een goed ondernemersklimaat met aantrekkelijke werkgelegenheid, ook voor mensen met een beperking en een afstand tot de arbeidsmarkt, is van groot belang. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, de verbinding van onderwijs met ondernemers, het aantrekken van bedrijven, een goed vestigingsklimaat en aantrekkelijke bedrijventerreinen. Voor het goed benutten van arbeidspotentieel blijven we inzetten op een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

WAT KOMT ER OP ONS AF?

Er is meer behoefte aan ruimte om (duurzaam en maatschappelijk) te ondernemen. Om te voorkomen dat mensen in financiële en daarmee ook in sociale problemen komen, is het belangrijk dat er voldoende werkgelegenheid is. We faciliteren bedrijfsvestigingen en/of uitbreidingen en werken daarmee aan behoud en toename van werkgelegenheid. Belangrijk daarbij is het besef dat bedrijventerreinen aan verandering onderhevig zijn. De omvang van individuele bedrijven is toegenomen en ook de clustering van soortgelijke bedrijven is een nieuwe ontwikkeling.

Het online winkelen, concurrentie vanuit de grote steden en veranderende wensen van het winkelend publiek vragen extra aandacht. We moeten rekening houden met een afname van het aanbod in mode- en niet dagelijkse winkels.

De arbeidsmarkt is krap. Veel bedrijven kampen met personeelstekorten en/of de scholing sluit niet aan bij de behoefte van de werkgevers. Aan de andere kant zien we een grote groep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of

problemen op meerdere levensgebieden. Deze groep heeft vaak andere begeleiding nodig. Ook zien we een toename van het aantal arbeidsmigranten. Goede huisvesting en de aansluiting met de samenleving van deze groep vragen om een oplossing.

De vrijetijdseconomie wordt steeds belangrijker als inkomstenbron.

WAT LEEFT ER?

Door gebrek aan goede medewerkers moeten ondernemers vaak te veel in korte tijd doen, wat leidt tot extra druk op de organisatie. Dit in combinatie met complexe regelgeving en belastende administratietaken kan ervoor zorgen dat ondernemers ontmoedigd raken.

De gemeente zou ondersteuning kunnen bieden bij het opzetten van een platform zodat ondernemers elkaar beter kunnen vinden en helpen. Ook kan het helpen als de gemeente voor meer transparantie zorgt rond gemeentelijke besluiten en voor persoonlijke uitleg kiest: dit zorgt voor meer begrip en vertrouwen.

Ondernemers hebben behoefte aan een gemeente met 'gevoel voor de praktijk', die aandacht heeft voor wat er echt bij hen speelt. Er is behoefte aan een gemeente die flexibel is en inspelt op kansen bij ondernemers en deze samen wil benutten. Ondernemers vragen hulp bij hoe zij socialer kunnen ondernemen, waarmee zij een positieve bijdrage kunnen leveren aan hun omgeving. De gemeente wordt verzocht om daarbij meer aandacht te hebben voor het ambacht in plaats van de grote organisaties.

Verder mogen de gemeentelijke informatiebronnen toegankelijker zijn. Het lukt nu vaak niet om de benodigde informatie snel te vinden.

Jongeren willen meer ruimte om zich te kunnen uiten en om ondernemend te zijn. X-EL was een goed voorbeeld waar dat kon.

WERK IN UITVOERING

Regionaal armoede beleidsplan

Visie Werkplein Hart van West-Brabant

Regionaal actieprogramma 'Werken aan een krachtige regio': samen met bedrijfsleven en onderwijs om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Actualisatie beleid kwalitatief goede huisvesting arbeidsmigranten

Regionaal actieplan West-Brabant.

Project 'Werk aan werk': samenwerking met bedrijfsleven.

Project 'Werken aan onderwijs': samenwerking tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk direct door te laten stromen naar de arbeidsmarkt.

Uitvoeringsplan vrijetijdseconomie in voorbereiding

Leerwerkacademie: In samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs zorgen voor Mbo-opleidingen op maat.

Vanuit het actieplan Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur:

- Het actieteam 'Personeelstekort'
- Het actieteam 'Versterken lokaal ondernemerschap'

UITDAGINGEN

Arbeidsparticipatie en voorkomen armoede

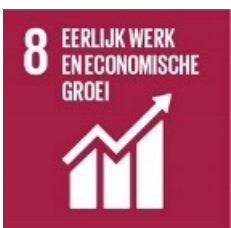
- Op welke manieren kunnen we meer mensen naar werk begeleiden? Denk aan betere samenwerkingen tussen onderwijs, (leerwerk-)bedrijven, het Werkplein en de gemeente.
- Hoe zorgen we ervoor dat inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of die problemen hebben op meerdere levensgebieden de juiste begeleiding en ondersteuning krijgen om mee te doen in de samenleving?

Economie

- Hoe kunnen we de vrijetijdseconomie stimuleren? Denk aan het aanhaken bij en gebruik maken van toeristische initiatieven in de regio.
- Bekijk economie ook in relatie tot wonen en leven in Etten-Leur. Fijn wonen en leven in een gemeente stimuleert economie en andersom.
- Hoe kunnen we de krachten bundelen tussen ondernemers, onderwijs en overheid om de Etten-Leurse economie te versterken.

Bedrijventerreinen en winkelgebieden

- Hoe zorgen we voor een passend, aantrekkelijk en gevarieerd winkelaanbod?
- Hoe concentreren we winkelgebieden zodat ze aantrekkelijk en levendig zijn en blijven?
- Om bedrijventerreinen aantrekkelijk te houden moeten gemeente en ondernemers samenwerken. Zo blijven bestaande bedrijventerreinen vitaal.

5 Duurzaam denken doen in Etten-Leur

WAT IS HET?

Duurzaam denken en doen gaat om het vinden van evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen: we kijken naar de huidige behoeften die mensen hebben en hoe die in de toekomst ontwikkeld kunnen worden zonder dat de mensen, het milieu of de economie in gevaar komen. Het is dus een zeer breed begrip en raakt in veel opzichten ons leven en onze omgeving.

Duurzaamheid is meer dan alleen energie. Het gaat ook om het klimaat, behoud van natuur, afval, biodiversiteit en een circulaire economie. Samen hebben we de opgave onze leefomgeving goed door te geven aan volgende generaties. Samen met inwoners, buurgemeenten en partners als woningcorporaties, het waterschap, energieleveranciers, netbeheerders, landbouw- en natuurorganisaties en ontwikkelaars werken we aan duurzame oplossingen.

WAT KOMT ER OP ONS AF?

De komende jaren staan in het teken staan van grote duurzaamheidsopgaven. Denk daarbij aan de energietransitie, het beperken van de nadelige gevolgen van klimaatverandering en de omslag naar een circulaire economie.

Zowel in het landelijk als het stedelijk gebied draagt het realiseren van meer groen bij aan het herstel van de natuur en biodiversiteit. Natuurvriendelijke methoden in het beheer van de openbare ruimte dragen hieraan bij. Materialen en grondstoffen (her)gebruiken speelt een grote rol in deze duurzaamheidsopgaven.

We moeten woongebieden, werkgebieden en het buitengebied beter bestand maken tegen een veranderend klimaat met extremer weer. Daarbij hoort het voorkomen van wateroverlast, hoogwaterbescherming, droogtebestrijding en het voorkomen van hittestress. Woningen worden steeds duurzamer en leveren soms zelfs energie terug aan het net, zodat we samen duurzame energie kunnen gebruiken. Zeker de verduurzaming van oudere (huur-)woningen heeft veel effect.

De verkeers- en vervoerssystemen van de toekomst zijn duurzaam, slim, comfortabel en betrouwbaar. Denk daarbij aan een goed fiets- en

wandelnetwerk en goed openbaar vervoer. Veiligheid voor alle weggebruikers staat daarbij voorop. Elektrisch rijden wint snel terrein en vraagt om voldoende, goed werkende oplaadvoorzieningen.

In de Regionale Energie Strategie (RES) maakten we al afspraken over de op te wekken hoeveelheid energie en hoe we dat aan willen pakken. In de Transitievisie Warmte (TVW) bekijken we per wijk wat we dan precies in Etten-Leur moeten doen om uiteindelijk aardgasvrij te verwarmen. Alle woningen worden energieneutraal of leveren zelfs energie terug aan het net, zodat we met elkaar duurzame energie kunnen gebruiken.

We willen afval zoveel mogelijk voorkomen. Als we grondstoffen niet gebruiken zijn we het meest duurzaam bezig. Maar als we wel iets gebruiken, dan het liefst hergebruikte materialen of materialen die later hergebruikt kunnen worden. In toenemende mate wordt afval grondstof en bouwen we circulair. We hebben hier zelf invloed op door anders in te kopen, maar zijn ook afhankelijk van wat leveranciers ons kunnen bieden.

WAT LEEFT ER?

Inwoners geven aan dat de gemeente zich de komende jaren meer mag richten op hoe we in de toekomst omgaan met afval, groen en natuur en het klimaat.

Veel inwoners zijn op de hoogte van de overstap naar aardgasvrij wonen, maar weten niet dat dit concreet voor hen betekent. Wel troffen veel huishoudens al maatregelen om hun woning te verduurzamen (denk aan het plaatsen van dubbel glas, zuiniger met energie omgaan en isolatie aanbrengen). Ook geven inwoners aan dat de gemeente zou moeten beginnen met het aardgasvrij maken van Etten-Leur waar de overstap het meest betaalbaar is.

Klimaatneutraal en circulair ondernemen wordt steeds belangrijker. Ondernemers vragen hiervoor ondersteuning van de overheid.

WERK IN UITVOERING

Omgevingsvisie (duurzaamheidsaspecten)

Regionale Energie Strategie (RES) West-Brabant. Hierin maakten we al afspraken over de op te wekken hoeveelheid energie en hoe we dat aan willen pakken.

Transitievisie Warmte (TVW). Hierin bekijken we per wijk wat we dan precies in Etten-Leur moeten doen om uiteindelijk aardgasvrij te kunnen verwarmen.

Uitvoeringsprogramma klimaatadaptie in voorbereiding.

UITDAGINGEN

Samenwerking op het gebied van duurzaamheid

- Hoe ga je met inwoners en ondernemers aan de slag voor een duurzamer Etten-Leur?
- Hoever gaan we met verduurzamende maatregelen en waartoe zijn we bereid om de doelstellingen te bereiken? Denk aan hardere normen om doelstellingen te kunnen bereiken.
- Er liggen veel kansen bij grote groepen (verouderde) (huur-)woningen. Om iets te mogen uitvoeren, moet de draagvlakmeting onder huurders boven de 70% instemming uitkomen. Wat doen we als bij complexen, om diverse redenen, de benodigde instemming niet bereikt wordt en de verduurzaming niet door kan gaan?
- Hoe kunnen we initiatieven die bijdragen aan de duurzaamheidsopgave stimuleren, ondersteunen en professionaliseren?
- Hoe kunnen we de verbinding maken met marktpartijen om de opgaven te kunnen financieren?
- Hoe werken we samen in de regio, provincie, nationaal en internationaal om subsidies voor de grote aanpassingen te verzamelen?
- Hoe combineren we de energieopgaven zoveel mogelijk met andere maatschappelijke opgaven om op die manier de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Denk aan het werken via wijkplannen.

Duurzame mobiliteit

- Hoe zien duurzame(re) vormen en inrichting van mobiliteit eruit? Hoe stimuleren we fietsen en wandelen? Denk daarbij ook aan het onderhoud van wegen en paden. Van goede, veilige fietspaden en genoeg ruimte op het trottoir voor iedere wijze van verplaatsen tot autovrije wijken.

Duurzaamheid in de openbare ruimte

- Als we wegen, riolering, kabels en leidingen toevoegen of vervangen, ontstaan kansen om meer groen mogelijk te maken.
- Bij het beheer van de openbare ruimte hanteert Etten-Leur al diverse natuurvriendelijke methoden onder andere om biodiversiteit te stimuleren. Uitbreiding van deze wijze van beheer is wenselijk om bij te dragen aan doelstellingen op het gebied van

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Etten-Leur, aangeboden aan de nieuwe gemeenteraad op 21 maart 2022.

Dit document is tot stand gekomen in samenwerking met vakspecialisten, beleidsadviseurs, programmacoördinatoren, teamleiders en managementteam van de gemeente Etten-Leur.

Wij bedanken iedereen voor hun bijdrage en medewerking. Ook onze inwoners en andere partners die meededen aan de diverse participatietrajecten, dialogen en de burgerpeiling zijn van grote waarde geweest. Met alle input hebben we mooie bouwstenen kunnen opstellen voor onze nieuwe gemeenteraad.

Bijlagen

Bij deze bouwstenen horen twee bijlagen, namelijk de beleidsverkenning en een toelichting op de Global Goals. Dit zijn aparte documenten en zijn dan ook als aparte digitale documenten beschikbaar.

De beleidsverkenning is digitaal beschikbaar via www.etten-leur.nl > bestuur > begroting en beleid > begroting, kadernota, jaarrekening > beleidsverkenning 2022-2025

De bijlage over de Global Goals is digitaal beschikbaar via [deze link](#). Algemene informatie over de Global Goals is te vinden via www.sdgnederland.nl of via de VNG: <https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/global-goals-voor-gemeenten>

Voor ELkaar met ELkaar

VOOR EEN TOEKOMSTBEHENDIG ETTEN-LEUR